

ZLATÝ KOMUNISTI

Pro paměť časů minulých svým nejbližším a známým napsal

Vladimír Václavík

Píše se rok 2016. Je měsíc leden. Venku jsou teploty kolem nuly a sněhu je poskrovnu. Sedím u počítače a přemýšlím, o čem bych měl psát, abych se nenudil a mělo to nějaký smysl. Není to tak dávno, co jsem snil o tom, že napíši knížku o mých zážitcích z vojny. Po velkém úsilí se mně povedlo knížku pokřtít a předat ji svým nejbližším, aby i oni věděli, co jsem to byl za člověka, který v případě války měl chránit naši malou zemičku. Dokonce se mně podařilo tuto malou zповěď předat do Národní kroniky díky celonárodní akci pod názvem Senzační senioři. Skvělý nápad, skvělých lidí. Bylo tak umožněno seniorům a seniorkám celé republiky se aktivně zapojit do různých témat a předat budoucí generaci informaci o životě a zkušenostech našich nejstarších občanů.

Bydlím v malém podkrkonošském městečku v panelovém domě. Podíl na panelovém domku jsem si odkoupil od mého bývalého závodu za celkem přijatelné peníze, a tak prožívám s rodinou slušný život v tomto prostředí, jsa obklopen lidmi, s kterými jsem pracoval.

Slušný to dům, o který společně pečujeme, aby se nám na stará kolena dobře žilo. Tak by to mělo být v každém domě, kde žije více lidí pohromadě. Jenže bohužel tomu tak není, jak nás informuje televize.

Od sametové revoluce je už hezkých pár let. Nadšení, které jsme na začátku prožívali, se pomalu a jistě vytrácí z myslí lidí. Že by nostalgie po socialismu? Když se budu dívat pozorně kolem sebe, vidím, jak se vše mění k lepšímu. Nové domy – nové obchody – nádherný zimní stadión – nádherný fotbalový stadión – nové náměstí. Staré náměstí zeje novotou včetně nového obchodního domu s jezdícími eskalátory, podzemními garážemi a velkoprodejnou. Pasáže – opravené komunikace – zámek, do kterého už neteče – rozsáhlý městský park – opravený klášter ve kterém za socialismu byl složen cement – z kostela už zase znějí zvony – společenský kulturní dům – nové autobusové nádraží – nové mosty – kvalitní restaurace – nové kanalizační sítě v rámci akce Čisté Labe – Divadelní klub. Určitě jsem na některé změny zapomněl – určitě také ještě je a bude vždy něco zlepšovat. Celé město se za pouhých 26 roků změnilo k nepoznání. To potvrzují nejen naši turisté, ale především ti zahraniční. Šed' reálného socialismu zmizela nenávratně neznámo kam.

Už nemusím stát tři dny frontu na televizor. Nemusím stát frontu na mandarinky. Nemusím stát frontu na toaletní papír. Nemusím se přetvařovat.

Už nemusím stát frontu na všechno, co potřebuji. Nemusím prosit soudružky, aby mně dovolily odjet na dovolenou do zahraničí. Už nemusím žebrot o devizový příslib. Jsem konečně svobodný.

Začnu ráno. Když zjistím, že ještě žiji, pozdravím svou milou manželku a po ranních běžných úkonech se chystám na ranní nákup do místních velkoobchodů. Přes ulici mě láká prodejna Kaufland, o kus dále první prodejna Penny, pak Lidl a druhá prodejna Penny. Pane Bože, všichni čekají na mě, aby můj malý důchod proměnili v samé lahůdky. Každý týden od těchto nadnárodních velkoobchodů dostávám letáky, abych už předem věděl, které zboží bude zlevněno a které si mám koupit. Než chytну svou nákupní tašku a peníze na nákup, hledám kus papíru, kde již předem mám vypsáno, co mám nakoupit. Určitě vím, že až přijdu domů, tak mně manželka řekne, že jsem měl koupit ještě něco jiného. My chlapi víme, že to tak musí být, nereptáme a pokud to jde, tak se obrátíme a jdeme znovu po předem určené trase.

Před každým obchodem je spousta nákupních vozíků. Mají to stejně dobře vymyšlené, nemusím zboží nést v ruce a takto vybaven vcházím do ráje. Všude je plno zboží, zeleniny a ovoce z celého světa – tisíce položek. Hledám vybrané zboží a raději oslovím prodavačky, aby mě informovaly, kde ho najdu. Jsou na mě milé a ochotně mně poradí. Jsem rád, že na nákup nemusím jezdit autem, neboť plná parkoviště by mně dělala problém se zaparkováním. Poznávám značky aut z celé Evropy. Jaká to změna. Za socialismu, to už jsme byli ČSSR / přeložím pro ty, co nevědí, co jsme byli, Československá socialistická republika, byly vidět převážně Škodovky. Procházím obchodem, plním vozík zbožím, potkávám přátele a s úsměvem se zdravíme. Někteří mají popsaný lístek nalepený na vozíku, aby na něco nezapomněli. Dívám se kolem sebe a hledám marně prázdné vozíky. Poznávám, že kupní síla je vysoká a že se nám asi daří dobře.

Nesmím ale potkat důchodce, co mají také plný vozík a přesvědčují mě, jak je republika rozkradena, jaké mají malé důchody a jak se měli dobře za socialismu, kdy všichni byli zaměstnaní. Zboží bylo laciné a kvalitní a dneska samý podvod. Nadávají na Evropskou unii. Tu prý nám byl čert dlužen. O tom že socialismus byl jeden velký podvod, nechtějí ani slyšet. Myslím si, že těmto lidem se těžko žije. Jsou od rána do večera ve stresu. Neumějí se radovat ze života. Ptám se sám sebe – proč? Buď jsou to lidé, co nadávají vždy a všude a šíří tak kolem sebe úmyslně blbou náladu jaksi ze své povahy, nebo jsou to

lidé, kterým se nebude líbit nic, i kdyby měli doma zlaté prasátko. Pak zbývá jediné – těm lidem asi ještě nedošlo, že se mají dobře. Mám obavy, že až jim to dojde, bude už pozdě. U pokladny zaplatím. Můžu platit i kartou, kterou nemám. Dívám se, jak pokladní za pomoci čárových kódů zaznamená jakoukoliv položku k zaplacení. Skoro nemusí nic vědět, všechno za ně udělá elektronika. Můj táta by to nepochopil. Vzpomínám, jak pokladní musely znát ceny snad stovky položek, a tak nahrazovaly hard disk svým mozkem. Možná, že to byla nejlevnější elektronika.

Jednou jsem vyšel z prodejny a vidím v pracovním oblečení letitého dělníka, jak popíjí sladkou limonádu. Podle oblečení bych hádal, že by to mohl být pracovník ve stavebnictví. Zbytky malty na jeho oděvu by tomu nasvědčovaly. Napadlo mě, abych se ho zeptal, proč tu sladkou vodu pije. Jen tak z legrace mu vnučuji, aby si dal raději pivo. Trošku jsem to přehnal. Pustil se do mě, že by si také raději dal pivo. „Jo důchodče, za komunistů jsme se v práci vožrali a taky jsme udělali pořádnou práci.“ To celé ukončil slovy „Zlatý komunisti“ a mávl nade mnou rukou.

Přemýšlím cestou domů, jak to vlastně bylo s těmi zlatými komunisty za mé doby. Vždyť já jsem vlastně celý svůj pracovní život strávil za socialismu. Vlastně já jsem ten socialismus budoval. Já jsem mu pomáhal na svět se všemi porodními bolestmi. Já jsem byl vlastně u kolébky toho všeho. Já bych měl plným právem křičet do světa „ Zlatí komunisti.“ Kladu si otázku sám sobě. Co jsem to vlastně budoval? Učili nás, že budujeme lepší zítřek pro naše děti. Někteří říkali, že ti parchanti si stejně nic jiného nezasluhují, ale jiní to mysleli vážně. Pokusím se tedy ve vzpomínkách nahlédnout do doby, jak jsem to celé prožil.

Konec roku 1954 jsem oslavil po ukončení základní vojenské služby v civilu a natěšen sklenkou vína jsem s kamarády vítal nový rok 1955. Pracovní poměr v Praze jsem ukončil a nakrátko jsem se stal nezaměstnaným. Nemohl jsem být na obtíž rodičům, a tak 10. ledna 1955 jsem přijal zaměstnání v jednom velkém závodě jako kvalifikovaný dělník. Ve vrátnici mě vítal velký nápis. Zdravíme se čest práci a říkáme si soudruhu – soudružko. Měl jsem dobré doporučení z minulého pracoviště, a tak nebyl problém najít vhodné pracovní zařazení. Byl jsem vyučen a jako mladý komunista jsem v novém zaměstnání našel porozumění. Jediné potíže jsem měl v dojíždění. Nejprve jsem musel překonat na jízdním kole vzdálenost 3 km k autobusu, což v zimě nebylo nic příjemného. Z té malé vesnice jsem do tak vzdáleného Vrchlabí nejezdil sám. Bylo nás přibližně šest, co se každé ráno o půl páté snažili překonat sami sebe.

Těm, co by mně vyčítali komunistickou minulost, musím sdělit, že jsem se tomu nijak nebránil, i když jsem na konci Základní odborné školy v Pardubicích společně s celou třídou sabotoval běh na počest Velké říjnové revoluce. Ředitel Ryšavý nám vyhrožoval, že nám odmítne předat závěrečné vysvědčení a že to nebudeme mít v životě lehké, že se nám o to postará. Špatně se soudruh postaral. V závodě Tesla v Praze jsem pracoval na mládežnickém pase výroby rozhlasových přijímačů a jako úderník společně s jinými mládežníky jsem byl vybrán za kandidáta KSČ. Ve Svazu mládeže jsem pracoval jako budovatelský referent, protože tam byly krásné holky. Byla tam výborná parta mladých a já jako vesničan jsem se tam v kolektivu cítil výborně. Když nám soudružka předávala komunistické legitimace, plakala a vyprávěla nám, jak budujeme lepší a krásnější svět a že budeme jednou hrdí na to, až se staneme jedním ze států velkého Sovětského svazu. Netušil jsem, co mě ještě krásného může v životě potkat.

V novém zaměstnání jsem se dostal do oddělení, kde se vyráběla zařízení pro výrobu. Práce to byla převážně v úkole. Pracovali jsme v základní šesté třídě v hodinové sazbě 3,53 Kč. Bylo dovoleno při stoprocentním výkonu si nejvíce vydělat 7.06 Kčs na hodinu. Ze začátku jsem měl obtíže, ale pomohli mně spolupracovníci, kteří úkolové lístky měli v dostatečném množství. Oddělení práce a mzdy řídil bývalý krejčí. Jeho podřízeným byl kvalifikovaný úkolář, který podle svého odhadu nebo podle výkresů hodnotil obtížnost prací. Během pár týdnů jsem se zapracoval natolik, že už i já jsem žádnou pomoc

nepotřeboval. Když máte dopředu vyděláno na 2 měsíce v šuplíku a můžete dát úkolové lístky jenom v souladu s maximálním výdělkem 7,06 Kčs na hodinu, nezbyvá vám nic jiného, než si najít jinou zábavu. K tomu sloužila zcela zakrytá řezárna materiálu, kde se hrála čára téměř od rána do konce směny. Někteří hráli kostky nebo se věnovali dívkám, které občas za námi chodily. Každý den se pil tvrdý alkohol, nejčastěji šedesátiprocentní Key rum. O donášku se staral děda Kubát, který byl zaměstnán ve funkci svačináře. Pokud splnil svou povinnost, tak celou pracovní dobu na židli prospal. Když byly velké svátky jako Mezinárodní den žen – Velikonoce – Vánoce – Josefa, tak celá fabrika byla opilá, jenom u nás v dílně byl zákaz pití. Jednou na svátek MDŽ byly opilé dívky na nosítkách nošeny do ordinace závodního lékaře. Ten měl tolik práce, že až po dopolední směně si mohl také dopřát se sestřičkami trochu toho veselí.

V objektu závodu byla budova zvaná márnice. Ze začátku jsem nechápal, proč se budova do které jsem chodil pro materiál, tak jmenuje. Dozvěděl jsem se, že při osvobození továrny sovětskou armádou v květnu 1945 se někteří vojáci opili a následkem otravy zemřeli. Než byli pohřbeni na místním hřbitově, tak krátkou dobu v této budově byli uloženi. Na jejich počest se 9. května chodilo hromadně na hřbitov, kam zástupci závodů kladli věnce k jejich hrobům.

V dřevěné boudě blízko Labe pracoval dělník, který dělal převážně kovové kostry pro výrobní zařízení. Práce to byla náročná na přesné svařování. Jmenoval se Eda. Byl to velký soudruh. Když byl opilý, tak se bil v prsa a křičel: „Eda, sovětský člověk“. To opakoval několikrát. Nezapomněl také pochválit svoje velké břicho, do kterého rád ukazoval prstem. Prý v něm má ukrytou Tatra 603. Když dostal za některou práci málo peněz, házel po úkoláři kladivo nebo to, co měl zrovna při ruce. Aby se nemusel zdržovat odchodem na záchod, tak si udělal plechové koryto, které vedlo z jeho pracoviště až ven. Nikdy v jeho dílně nechyběla basa pív. Byl dost nebezpečný. Pamatuji si, jak v roce 1969 jako milicionář řval, že je potřeba všechny reakcionáře postřílet.

Někdy jsme museli přerušit práci v závodě a odejít na brigádu do zemědělství. Vzpomínám na celostátní akci vyhlášenou KSČ. Každý závod nebo podnik měl dát republice několik kubíků humusu. Sám jsem se toho zúčastnil. Seděl jsem u jedné skládky, na kterou nákladní auta přivážela hlínu a jiná auta

z nedaleké vápenky vápno. Proč jsme se na to museli dívat, jsem nepochopil do dneška. Tato směs hlíny a vápna vydržela na jedné louce před městem až do začátku sametové revoluce.

Jednou za čtvrt roku bývala celozávodní schůze komunistické strany. Z celé dílny jsem na ni chodil jenom já a soudruh vedoucí. Ostatní se mně smáli, kam to chodím. Nejvíce ten co se po roce 1968 stal členem KSČ a dokonce předsedou závodní organizace. Za odměnu ho soudruzi udělali ředitelem ZUŠ (základní učňovská škola). Pavlovi, kterému se leností nechtělo dělat, a vymlouval se na křeče, jsem musel po každé dávat ruce zpět na pracovní stůl. Později vystudoval dálkově vysokou školu, přihlásil se do KSČ a stal se ředitelem jedné velké továrny ve Vrchlabí. Když jsme se pak někdy potkali, tak si už na kamarádství z práce nepamatoval. Z vysoké funkce se z něho stal jiný člověk.

Rád se zmíním o vrátných. Převážně to byli starší pracovníci. Vzpomínám na jednoho, který dojížděl z Benecka. Ten měl doma dva koně. Tomu jednomu říkal Lenin a tomu druhému Stalin. Když jsem se ho ptal, proč jim tak říká, tak odpovídal, že je má hrozně rád. Šeptem ale pravil, abych se přišel podívat, když neposlouchají. Asi jim dával lepší oves. Pak tam byl vzrůstem malý člověk, jmenoval se Perlík. Ten si stěžoval, že si o něm všichni myslí, že je blbec. On ale věděl, kdo ve fabrice krade. Nejvíce prý soudruzi co jsou nejmýš. Závod řídil dělnický ředitel. Stavěl rodinný domek a materiál objednával přes závod. Měl to snad povolené z nejvyšších míst. Netušil, jak dopadne. Asi měli soudruzi pro něj přichystané překvapení. Plán se plnil. Závod přešel pod podnik Rožnov pod Radhoštěm. Blízko závodu se začaly stavět u potoka domy pro pracující. Ty obsadili převážně vedoucí pracovníci závodu a od té doby se tam říká V Panákově.

Abych byl někde zapojen, byl jsem přinucen přihlásit se za člena Revolučního odborového hnutí a v místě bydliště do Svazarmu. Se mnou k autobusu jezdila kamarádka z vedlejší vesnice, která se stala předsedou ROH a také dokonce členkou ústředního výboru ROH v Praze. Když jsem jí řekl jen tak z legrace, že předseda obce shání kámen na její pomník, tak to

nepochopila. Od té doby jsem to měl na odborech špatné. Aby dostala nějakou přezdívku, říkalo se jí Lída proletářka.

V roce 1958 vyhlásil ústřední výbor Komunistické strany celostátní prověrky. Prý se nedařilo budovat socialismus. Byly potíže v zásobování. Na všechno zboží se stály velké fronty. Prověrky vyhlásili také představitelé Sovětského svazu, protože ani tam se nedařilo a potíže v zásobování byly i v jiných satelitních zemích. Hledal se všude nepřítel socialismu. Kde jinde ho ale hledat než u technických pracovníků, kteří ještě v té době řídili závody a neměli patřičnou politickou kvalifikaci. Nebyli v KSČ. V závodě se vytvořila prověřková skupina asi 15 soudruhů. Z nich jsem znal jenom našeho úkoláře. Pustili se do práce. Některé vedoucí pracovníky propustili. Hlavního konstruktéra Ing. Kratochvíla, který patřil ke špičkovým pracovníkům, přeřadili do dělnického stavu. Na zásah podniku se ale stal řadovým vývojářem. Ing. Jiří Lang byl přeřazen do dělnického stavu jako obsluha k plynovým hořákům karuselu z důvodu, že jeho manželka byla dcerou majitele mlýnu v Byšicích. I ona byla za trest přeřazena do dělnického stavu. Dělnický ředitel, který si myslel, že je nepostihnutelný, byl odvolán z funkce ředitele. Místo něj byl do funkce ředitele závodu jmenován můj úkolář Zdeněk. Asi to byla odměna za vedení celé prověřkové komise. Ostatní jeho pomocníci si usedli na volná místa po vyhozených. Ředitel zhnusený podmínkami odešel do jiného závodu k soustruhu. Tam bylo na něj podáno trestní oznámení. Prý při stavbě vlastního domu použil neoprávněně materiál objednávaný přes závod.

Protože v závodě ubylo techniků, byl jsem předvolán na kádrové oddělení. Netušil jsem, že jsem veden jako kádrová rezerva. Stal jsem se technikem ve funkci plánovače technického rozvoje. Vedoucím technického rozvoje se stal mladý inženýr Mirek Černík. Patřili jsme přímo pod nového hlavního konstruktéra Ing. Honzu Musila, který k nám přišel z podniku. Později jsem se dozvěděl, že v podniku zastával funkce v knihovně a potřebovali se ho zbavit. Tak se jim ty prověrky hodily.

Protože jsem z administrativy nic neuměl, byly první měsíce pro mě trochu stresující. Kolem mě byli projektanti, sekretářky a jiní, kteří se s oblibou dívali, jak mně ta kancelářská práce nejde. Časem si zvykli na mě a já na ně.

Když zjistili, že po politické stránce jim žádné nebezpečí nehrozí, vzali mě mezi sebe, a když bylo potřeba, tak mně i poradili. Vedoucí technického rozvoje Ing. Mirek Černík byl výborný kamarád. Kanceláře jsme měli mimo hlavní budovu ve dřevěné boudě. Denně si náš hlavní konstruktér Ing. Musil chodil půjčovat cigarety od mého vedoucího. Manželka mu přidělovala na den jenom čtyři a on měl chuť tak na cigaret dvacet.

Nové koště dobře mete, a tak aby Honza ukázal jaký je odborník, služební cesta do Rožnova (300 km) byla stanovena na 1 pracovní den. Odpoledne po pracovní době odjezd a druhý den večer návrat. Pak jeho oblíbeným rčením bylo, že den má 25 hodin a když nepůjdeme na oběd, takže všechno můžeme stihnout. Se mnou v oddělení byl bezpečnostní technik Pepa s přezdívkou nebezpečný. Dále tam byla paní knihovnice Květa zvaná Teta. Do plného stavu nám chyběl pracovník zabývající se patenty a zlepšovacím návrhy. Strana hledala odborníka. Ing. Černík navrhl pro tuto funkci Ing. Jiřího Langa. Toho ale bylo nutné nejdřív od karuselu rehabilitovat. Z dělnického stavu se mu moc nechtělo. Protože byl líný a chytrý, což je nejlepší kombinace, byl mu schválen patent na hlídání plynových hořáků. Vyhrál soutěž o nejlepšího zlepšovatele a za odměnu si koupil přednostně osobní automobil. On se ale přesto během několika roků společně s manželkou odstěhoval do Prahy. V Praze byly jiné kádrové podmínky. Tam nevadilo, že je politicky nespolehlivý. Našel si místo učitele na střední průmyslové škole potravinářské, kde učil elektrotechniku. Jak říkával, těm holkám je jedno jestli byl Ohm komunistou nebo bezpartijní. Jeho manželka, dcera mlynáře, nastoupila do zaměstnání jako sekretářka ředitele Výzkumného ústavu A.S.Popova. Tam její špatný kádrový profil soudruhům nevadil, ale ve Vrchlabí ano.

Všichni jsme kouřili. V té malé místnosti na nás pro kouř nebylo ani vidět. Protože jsem nesplňoval kvalifikaci na danou funkci, musel jsem se přihlásit do večerní průmyslové školy. Vyučování bylo třikrát týdně v odpoledních hodinách mimo závod. Pro mě, který jsem denně dojížděl do zaměstnání, bylo toto období dosti náročné. Byl jsem rád, že jsem byl svobodný, jinak bych to těžko zvládal. Se mnou do školy chodili i věkově mnohem starší. Taková skupina lidí nejenom z našeho závodu. Technické obory učili technici z našeho závodu. Mimo jiné také Ing. Kratochvíl, který učil podle knihy, kterou sám napsal. Na ostatní předměty jsme měli učitele z místních škol. Hodně jsme opisovali. Hlavně v matematice. Jeden z nás, který prošel jako voják Duklou,

byl poctivý, neopisoval a dostal pětku třikrát potrženou. My jsme opisovali a měli úkoly dobře. Jemu bylo tak čtyřicet roků. Rozbrečel se a panu profesorovi matematiky si stěžoval, proč mu dává tak špatnou známku, když příklady sám poctivě vypracoval. Určitě chtěl lepší známku alespoň za poctivost.

Taky jsme dostávali z češtiny slohová cvičení na různá témata. Bohouš si nechával tyto úkoly vypracovat od sekretářky ředitele, spisovatelky paní Pelcové. Paní Pelcová psala většinou knížky pro malé děti. Ona věděla, že si Bohouš úkol nikdy nepřečte. Tak mu jednou napsala příběh o tom, jak si chodí do Špindlerova Mlýna užívat. Když ho učitel poslal k tabuli, aby nám všem přečetl, co hezkého napsal, netušil, co si o sobě přečte. To jsme nevěděli ani my. Příběh byl o tom, jak byl lyžovat ve Špindlerově Mlýnu. Když stál na svahu celý utahaný, vjela pod něj na lyžích mladá dívka s kalhotami pod koleny. Oba se tam na sobě váleli za velkého smíchu kolem jedoucích lyžařů. Pan učitel Bohouše pochválil za pěkné slohové cvičení a pravil, že netušil, co se Bohoušovi všechno mohlo stát.

Někdy jsme si připadali jako žáci zvláštní školy. Seděl jsem s Bohoušem a s Jardou v poslední lavici. Před námi naše milá kamarádka. Jednou po úrazu měla nohu v sádře a Bohouš jí nepozorovaně nakreslil na sádru značku dámského přirození. Ona s tímto označením chodila po městě a bylo od ní hezké, že se neurazila. Jarda, v soukromí ochotník, dostal v pololetí pětku z ruštiny. Neváhal říci panu učiteli, že končí. Pravil: „Nebudu vám tady dělat kašpara. Jak já zdůvodním doma dítěti, že mám pětku z ruštiny. To si táty vůbec nebude vážit. Smím mu domlouvát, že se špatně učí, když mám sám známku na propadnutí?“ Pan učitel ho prosil, že to tak nemyslel. Ať proboha školu neopouští, že se to určitě na konci školního roku zlepší. Spoluzák Karel nechodil často do školy. S omluvenkou zásadně posílal svou manželku. My jsme věděli, že doma leží na otopanu a dělá si z manželky služku. Třídní učitel nám Karla dával za vzor, jaký je svědomitý student. Jinému zase domlouval: „Vy si píšete každý týden do omluvenky, že jste byl u lékaře. To jste vážně tak nemocný? Není Vám to už hloupé?“ „Je, pane učiteli, polepším se“. Příště do omluvenky napsal, že byl u zubaře a to už si s tím učitel nevěděl rady. Myslím si, že jsme všichni měli dost zameškaných hodin, ale školu jsme stejně úspěšně dokončili.

Situace se zakrátko v závodě zklidnila. Závod plnil náročné úkoly pětiletok a tím také docházelo k jeho rozšíření. Začala se stavět velká administrativní budova, která byla spojovací budovou propojena s hlavním závodem. Opustili jsme dřevěné boudy a nastěhovali jsme se do nových kancelářských prostor. V přízemí nové administrativní budovy byla ordinace praktického lékaře, ordinace gynekologického lékaře a zubní ordinace, laboratoře, osobní oddělení a zázemí pro vrátné. V podzemí budovy byl vybudován kryt pro případ válečného konfliktu.

V přízemí spojovací budovy byla zřízena samoobsluha pro pracující. Pracující si tak mohli každé ráno vedoucímu prodejny předat tašku a lístek s požadovaným nákupem. Před ukončením pracovní doby si požadovaný nákup převzali. V této prodejně se prodával stejný sortiment jako v každé jiné samoobsluze, to znamená také tvrdý alkohol včetně piva a vína. Tento sortiment nikdy nechyběl. Pracující si tak v klidu během dne mohli nakoupit alkohol a radovat se spokojeně v pracovní době. Tato vymoženost pro nás dlouho nevydržela a prodejna v závodě byla uzavřena. Pracující si ale vymohli postavení nové samoobsluhy před závodem. Tím se malinko ztížil přísun alkoholických nápojů na pracoviště. Projít s alkoholem nějakým způsobem vrátnicí ale nebyl zas tak velký problém.

Místo prodejny byla vybudována veliká technická knihovna v rozsahu deseti až patnácti tisíc knih, časopisů a také studovna. Byla to chloubka celého závodu a v té době nic podobného v jiných závodech na okrese nebylo. Techničtí pracovníci si mohli přes útvar technického rozvoje objednat bez omezení jakoukoliv knížku, kterou potřebovali ke svému zaměstnání.

Pod oddělení technického rozvoje spadala také fotokomora, která sloužila především technikům. Požadované kopie se prováděly na Xeroxu a později na kopírkách Costar nevalné úrovně ze Slovenska. Na zhotovení kopií musela být podána žádanka a do zvláštního sešitu zapsán obsah a počet kopií. Kontrolu namátkově provádělo zvláštní oddělení. Hodně kopií se provádělo také mimo žádanky. Měl jsem velkou důvěru u nadřízených, a tak mně bylo umožněno fotokomoru obhospodařovat. Aby se tam netiskly nežádoucí kopie, byla k nám dosazena soudružka Eva. Občas holdovala alkoholu. Aby ji nevyhodili, tak jsem ji musel několikrát ochránit. Byla nešťastná, že její manžel byl chorobně žárlivý, a tak se dala na pití.

V oddělení technické přípravy výroby dali technici do předpisu, že speciální systémy výrobků se musí mýt v čistém lihu. Jeden litr čistého lihu stál v té době asi jednu korunu, takže náklady pro závod byly celkem zanedbatelné. Jak jinak to mohlo dopadnout, než že někteří pracující této výhody náležitě využili. Specialitou závodu byla vodka, která se skládala z půl litru čisté vody smíchané s půl litrem čistého lihu a jednou kostkou cukru. Někteří si dokonce dělali ráno čaj s lihem, a proto muselo dojít k zákazu používání čistého lihu. Chemická laboratoř čistý líh znehodnotila, ale zase věděla, jak jej vrátit do původního stavu. Jeden mistr byl pro pití alkoholu v pracovní době ze závodu propuštěn.

Ředitel Zdeněk byl často nemocen. Zastupoval ho technický náměstek Ing. Honza Musil, který povýšil z funkce hlavního konstruktéra. Honza si myslel, že ředitel závodu se už nevrátí. Na podniku v Rožnově ředitele pomlouval a svým soudruhům rád vypravoval, jak ten velký nepořádek v závodě dává do pořádku. Jenže ředitel se uzdravil a vrátil se. Dostal patřičné informace z Rožnova a milého Honzu zbavil okamžitě zastupování. Od té doby se už oba dva neměli rádi. Honzovi nezbylo nic jiného než odejít ze závodu. Říkalo se, že dostal místo ředitele v jednom velkém závodě ve Vsetíně.

Píše se rok 1968. Vojska Varšavské smlouvy vstoupila 21. srpna na území Československa. Budil mě soused, že prý nás ty kurvy napadly. Cestou autobusem do práce se motáme mezi tanky, které k nám přijížděly od Rokytnice nad Jizerou. Vrchlabí obsazené nebylo. V závodě pod vedením ředitele Zdeňka se na bráně v ruštině objevil nápis „Táhněte domů okupanti.“ Závodní milice uvolnila prostor pro zřízení vysílačky Krkonoše. Neví se, co bude. Nervozita byla znát na každém kroku. Ekonomický náměstek Karel běhal po závodě. Na klopě měl trikoloru s trnitým věncem uprostřed. Pracující závodu podepisovali rezoluci a požadovali neutralitu. To byla za poslední dobu jediná rezoluce svobodných lidí. Ostatní předešlé rezoluce, které se v závodě odsouhlasily, nesly známku stoprocentního souhlasu. Nikdo si nemohl dovolit s rezolucemi nesouhlasit. Kdyby strana (KSČ) přišla s rezolucí, že skočíme všichni z okna, tak by také byli všichni pro, jenom by z okna nikdo neskočil.

Na podzim odjeli členové závodní milice na cvičení. Parta pěti lidí zajišťovala spojení a po ukončení cvičení jejich auto havarovalo. Tragédie si vyžádala dva mrtvé a dva těžce zraněné. Byli to moji přátelé.

Naskytl se mně jedinečná příležitost, jak se nechat ze strany vyškrtnout. Stranu v závodě v té době vedl soudruh Bárta. Přemlouval mě, abych stranu neopouštěl. Jako důvod jsem uvedl, že jsem do strany vstoupil za Gottwalda a za Stalina a oba dva se již ocitli na smetišti dějin. Komu nebo čemu mám já vlastně věřit, když strana se zbavuje nyní soudruha Dubčeka. Tak nějak možná také dopadne i soudruh Husák. Soudruh Bárta byl sám z těch všech událostí rozladěný a nakonec moje argumenty uznal. Za svoje dobré postoje ke KSČ si vysloužil přezdívku „Spasitel“. S komunistickou stranou jsem se konečně po dlouhé době rozloučil vyškrtnutím.

Zaměstnanci závodu začali vracet legitimace Svazu přátel Sovětského svazu. Ing. Mirek Tryzna jako předseda svazu přátel legitimace uprostřed závodu spálil. To neměl. Měl štěstí, že nebyl ve straně, takže nemohl být z ní vyloučen. Později byl přeřazen do funkce vedoucího technické přípravy výroby. V jedné jeho kanceláři mu jeho spolupracovníci namontovali na dveře ještě jednu kliku. Tu pravou nabarvili bílou barvou a čekali, kdo se chytí. Skoro každý chytal kliku černě nabarvenou, která ale byla falešná. Dlouho někdy trvalo, než to někteří pochopili. Byli schopni kliku utrhnout a snad i vylomit dveře. Technici si rádi za každého takto chyceného dělali čárky. Bylo s podivem, že za tu legraci nebyl nikdo postižen. Taky si s oblibou zapisovali projevy vedoucího při pracovních poradách. Jejich čtením si zpestřovali pracovní den, neboť obsahově to nedávalo žádný smysl, ale jako zábava to bylo fakt dobrý.

V roce 1969 byl do čela strany na sjezdu KSČ zvolen soudruh Husák. Okupace nebyla okupací ale bratrskou pomocí. V závodě nastaly velké prověrky. Prověrky se ihned chopil především soudruh Karel. Na hodinu byl ze závodu propuštěn jeho nejbližší spolupracovník soudruh Mejnar a také můj kamarád Ing. Jiří Machovec, CSc. Oba dva byli členové komunistické strany, a přesto dostali hodinovou výpověď. Ing. Jiří Machovec patřil mezi špičkové odborníky závodu. Po propuštění nesměl dostat práci v zemědělství ani v lesích jako dělník. Po velkém úsilí se mu podařilo sehnat práci v dělnické profesi na stavbě dálnice D1 někde u Brna. Kandidáta věd tam dělníci určitě

mezi sebou ještě neměli, a zakrátko mu pomohli postavit rodinný domek na předměstí Brna.

Prověřková komise závodu vyloučila nebo vyškrtla ze svých komunistických řad převážně ty nejschopnější. Před prověrkou bylo v závodě téměř čtyři sta komunistů. Po této prověrce jich ve straně zůstalo sotva sto. K prověrkám chodili také soudruzi, kteří sami v roce 1958 prověrky prováděli. Soudruzi si mezi sebou přestali rozumět. Vypadalo to na soudružskou válku. Vyřizovali si mezi sebou nějaké účty. Po prověrce se stal závod politicky absolutně neschopný. Ještě sice stačili soudruzi prověřit technicko – administrativní pracovníky, ale to bylo asi vše. Sám jsem byl prověřen do funkce plánovače technického rozvoje jenom na rok. Někteří technici byli prověřeni na roky dva. Celostátně nařízenými prověrkami se podařilo Ústřednímu výboru KSČ pod vedením soudruha Husáka úplně stranu rozložit. Asi to byl začátek konce, který vyvrcholil podzimem roku 1989.

V závodě to bylo znát. Soudruzi nemohli najít vhodného předsedu KSČ. Nikdo z technicko – administrativních pracovníků tuto funkci nechtěl vykonávat. Soudruzi museli sáhnout do dělnických rezerv. Do čela byl zvolen dělnický kádr Zdeněk Mleziva. Pracoval jako kvalifikovaný dělník ve výrobě zařízení. Aby mohl funkci předsedy závodní organizace KSČ zastávat, přešel do vývojového oddělení jako oživovač zařízení. Tato funkce byla nově zřízená jenom pro něj.

Přestěhoval se do administrativní budovy. Sekretariát KSČ byl umístěn v prvním poschodí v jedné rohové místnosti. Tomuto místu se říkalo Kreml. Zdeněk byl můj kamarád, a protože jsme pracovníčně k sobě měli blízko, tak jsme se často navštěvovali. On věřil mně a já jemu. V jeho skříni nikdy nechybělo dobré pití. Proto ho také rády navštěvovaly mladé dívky – soudružky. Plat mu byl padesáti procenty hrazen ze závodu a padesáti procenty Okresním výborem strany. Aby si vydělal slušné peníze, tak mu vedoucí Ing. Černík musel psát měsíčně padesát přesčasových hodin. Bylo jenom na něm, jakým způsobem se mu podaří tyto hodiny zaznamenat do výkazu práce.

Mimo pracovní dobu v závodě se Zdeněk staral se svou manželkou o kulturní dům v Hartě. Jednou přijeli do Kunčic na poznávací zájezd přátel z Arménie z města Jerevanu. Byli to slušní lidé, kteří měli, jak to tak v té době bývalo, s sebou jednoho hlídače. Patronát nad nimi měl závod Kunčické vápenky. Ten pro ně uspořádal ve zmíněném kulturním zařízení v Hartě

společenský večer. Pozvání dostala také moje manželka. Také mně bylo dovoleno se s nimi veselit. Mezi sebe jsme přijali jednoho sympat'áka Arménce, který nám vyprávěl o dění v Arménii. Věděl, že utekl na západ náš nejlepší hokejista Nedomanský a vůbec dost o situaci v ČSSR. Při dobrém pití jsme poznali, že soudruhy nemá rád. Hlavně si máme dát pozor na jejich hlídače. Je prý pro všechny dost nebezpečný. Ten si vynucoval přátelství tím, že každému strkal svou špinavou ruku do sklenice s vínem. Přátelství jsme museli zapít. Zašli jsme společně za Zdeňkem a připíjeli na svobodnou Arménii a Československou republiku. Bylo to k neuvěření: předseda strany KSČ, jeho manželka a já s manželkou, připíjím s neznámým Arménem na svobodu Arménie a naší země. To by soudruzi čuměli, kdyby se to dozvěděli.

V závodě byl vyměněn předseda závodního výboru ROH. Novým se stal Jarda Polák. Byl to soudruh, který miloval zábavy, mladé holky a vůbec byl kamarádský. Pořádal různé druhy školení s večerní zábavou. Stejně dobře se staral o svátek žen – MDŽ. Vždy zajistil dosti peněz na občerstvení. Závod v té době neměl své rekreační zařízení. Jardovi se podařilo sehnat jeden objekt blízko Chotěboře na Rochňovci. Jednalo se o zámeček bez elektriky v dosti zanedbaném stavu po bývalém objektu pro chov slepic. Z Vrchlabí byl tento objekt dosti vzdálen. Organizoval tam brigády s odjezdem v pátek po pracovní době se zastávkou v hospodě. Druhý den se pracovalo. Večer byla zábava, a pokud někomu zbyla ještě síla, tak v neděli dopoledne se mohl ještě angažovat na úpravě budoucího rekreačního zařízení. Aby bylo dost peněz na občerstvení, musel do seznamu zúčastněných psát černé duše. Takže místo dvaceti brigádníků jich odjíždělo papírově o trochu více.

V Krkonoších U tří domů na Šeříně prodávali myslivci asi za dva tisíce Kčs dům. Byla to taková stará horská chalupa v dosti špatném stavu. Milanovi, členu závodního výboru ROH, se podařilo přesvědčit závodní výbor a chalupu koupili k rekreaci. Milan organizoval na zvelebení tohoto objektu brigády. Bylo potřeba sehnat hodně materiálu za málo peněz. Hodně materiálů se ale našlo také volně v závodě. Na brigádu se často odjíždělo v pracovní době, pokud měl někdo možnost se uvolnit. Zakrátko se horská chalupa změnila k nepoznání. Vzhledem k tomu, že se k chalupě dalo na půl cesty jet autobusem nebo v létě autem až na místo, byl celý objekt zaměstnanci závodu velmi oblíben. Pracovní střediska tam pořádala výjezdní akce za účelem

utužení kolektivů. Je dost možné, že hodně dětí může děkovat tomuto horskému vzduchu za narození. Objekt, ač byl pořízen za málo peněz, se stal nejvíce používaným rekreačním zařízením celého závodu.

Ještě jedno rekreační zařízení využíval závod. Bylo to plavecké zařízení Základní školy ve Vrchlabí na Staré Živohošti na Slapské přehradě. Objekt byl každoročně smluvně rezervován pro celozávodní dovolenou. Jezdilo se tam závodním autobusem. Někteří tam jezdili svými auty. Stravovat se dalo v jídelně za přijatelné peníze. Sám jsem tam jezdil pod stan s manželkou a dvěma dětmi.

Závod v té době dostal nevýhodnou zakázku. Pro Sovětský svaz jsme vyráběli ročně několik miliónů elektronek. Výrobní cena jedné elektronky byla kolem 4 Kčs. Podle dostupných pramenů stát dostával za 1 kus jenom 2,70 Kčs. Jestli to byla pro někoho výhoda nevím, ale závod tím plnil export s nulovou reklamací. Několikrát jsme byli vyhlášeni nejlepším exportním závodem. Nechyběla ani čestná uznání a jednou dokonce nám byl propůjčen rudý prapor. Asi ty elektronky jsou ještě někde ve vagónech. Vtipálkové říkali, že stačí, když na skle elektronky bude jenom označení bez systému a závod tím ušetří spoustu peněz a stát vydělá. Oni prý elektronky stejně na nic nepotřebují.

Z těch všech politických událostí vážně onemocněl ředitel závodu Zdeněk. Nebylo mu dopřáno podílet se na všech úspěších závodu. Lékaři ho poslali do předčasného invalidního důchodu. Generální ředitelství a vedení podniku v Rožnově pod Radhoštěm vytipovalo na funkci ředitele závodu výrobního náměstka soudruha Laušmana. Ač soudruh, byl skvělý to manažer dnešního typu, který by se neztratil v žádném kapitalistickém podniku dneška.

Do závodu přijel podnikový ředitel se jmenovacím dekretem. Měla to být jenom malá formalita. Za tím účelem zasedala v „Kremlu“ závodní organizace komunistické strany. Jednalo se o souhlas a nikdo nepředpokládal, že by ke jmenování nedošlo. Dokonce ředitel podniku pospíchal na důležité jednání do Prahy. Podle nervozity rožnovského šoféra jsme poznali, že se děje něco nepředvídaného. Po hodině jednání v „Kremlu“ byly dveře stále zavřené. Někteří s posměchem říkali, že kouř z „Kremlu“ ještě nevyšel. Že by se soudruzi vzhledli ve volbě papeže? Po dvou hodinách jednání kouř nevyšel,

ale vyšel nepříjemně naladěný ředitel podniku. Komunistická strana nesouhlasila se jmenováním na místo ředitele soudruha Laušmana, a to z důvodu, že jmenovaný v Miletíně pomáhal na poutích s příbuznými prodávat tak zvané miletínské modlitbičky. Miletínské modlitbičky jsou tradiční cukroví z perníku.

Hlavně se o nejmenování zasloužila jedna soudružka, která v průvodu městem s harmonikou oslavovala v roce 1969 vítězství našich hokejistů nad SSSR. Soudružka dala návrh na jmenování vhodnějšího kandidáta na ředitele, mladého soudruha Ing. Zdeňka, který se v dobách nejtěžších vůbec neangažoval a hlavně jak říkával, nesmíš přechýšat nad ostatní. Tato životní moudrost se mu vyplatila. Stal se ředitelem, i když při vši úctě k němu na to neměl.

Později se to rodině zmíněné harmonikářky nevyplatilo. Její manžel použil auto patřící milici na odvoz materiálu na svou chatu. Pořád platí, že se soudruzi neměli rádi, a tak ho jeden soudruh udal. Stačilo, aby ředitel prohlásil, že to bylo s jeho souhlasem a nedošlo by tak vůbec k soudnímu řízení. Potrestaného jsem znal jako výborného kamaráda a určitě si tuto „odměnu“ nezasloužil. Jak se říká: Za dobrotu, na žebrotu. Myslím, že novému řediteli závodu to rodina nikdy neodpustila.

Ve vedoucích funkcích se to v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let různě střídalo. Můj vedoucí Ing. Černík byl vyloučen z komunistické strany a odvolán z funkce z důvodu, že ho strana poslala na krajské zasedání strany do Hradce Králové, kam vůbec nejel. Později byl obviněn, že ve sklepě domu v Panákově, ve kterém bydlel, si udělal truhlářskou dílnu a odebíral tak neoprávněně elektrickou energii.

Technickým náměstkem se stal můj spolužák Ing. Hampl. Ten každý měsíc svolával výrobní poradu. Sešlo se nás v pracovní době tak kolem čtyřiceti. Jeden měl vždy za úkol číst články z Rudého práva. Chlapci schválně četli vybrané blbosti a hlavně se těšili, že nám technický náměstek bude povídat blbosti ještě větší. Tak nám vyprávěl, jak někteří pracovníci závodu stojí u píchacích hodin 5 minut před ukončením pracovní směny. Když soudruzi uvážíte, že se to děje v celé republice, o co je celá společnost připravena. Co by se mohlo kupříkladu vyrobit aut. To, že nás bylo čtyřicet a celou hodinu jsme poslouchali nesmysly, mu vůbec nevadilo.

Taky nám vyprávěl, jak jednou jel služebně do Moskvy. Sedli si prý do taxíku a během jízdy začal u auta hořet motor. Šofér zastavil, uhasil oheň vlastním kabátem a jeli jsme dál. Byl to soudruzi „fronták“. Taky tam zvláště odměňují za práci řidiče nákladních aut. Představte si, že oni jsou hodnoceni podle toho, kolik spotřebují za měsíc nafty nebo benzínu. A víte, jak to dělají, aby si vydělali? Lijí tu naftu do kanálu. Chlapci mu říkali, že kdyby v Rusku měli naftová kamna na vytápění bytů jako u nás, tak by to určitě nedělali. Škoda, že to nejde zařídit u nás, když Sovětský svaz je náš vzor.

Jindy zase předsedkyni strany KSČ nepovolil pracovat o dovolené. Sám jsem byl svědkem toho, jak ona ve své kanceláři Jardovi tajně nadávala do volů. Ji hodně urazilo, že jiným práci o dovolené povolil, ale jí ne. On se zase bál jí, aby neměla proti němu argument, že špatně vykonává svou funkci vedoucího.

Protože někteří technicko – administrativní pracovníci byli nespolehliví, tak museli jednou týdně po pracovní době chodit na školení. Pohled na toto vážené shromáždění vyvolávalo úsměv. Směska vyloučených a vyškrtnutých komunistů a mezi nimi obyčejní techničtí pracovníci. Seděli tam soudruzi, kteří sami prováděli politická školení. Sám jsem před rokem 1968 absolvoval večerní školu politické ekonomie. Můj vedoucí Ing. Černík toto studium v závodě organizoval. Spolu jsme museli poslouchat trošku v jiné podobě to samé ale od soudruhů z jiných závodů. Tak jsem se stal dvojnásobným držitelem absolventa večerní školy politické ekonomie. Mně to bylo jedno, ale pro některé soudruhy to bylo velké ponížení.

Abych mohl zastávat funkci v technickém rozvoji, bylo mně doporučeno přihlásit se za člena Svazu Československo-sovětského přátelství. Předsedou organizace v závodě byl nově zvolen Ing. Krejčí a škodolibě mně pověřil funkcí desítkáře. Měl jsem za úkol jednou za měsíc vybrat od stejně postižených soudruhů příspěvky. Byla to super zábava. Partu konstruktérů, kterou jsem měl na starosti, jsem měsíčně obíral o peníze. Jak mě viděli, tak mně nadávali. S velkou radostí jsem jim vyprávěl o přátelství na věčné časy a nikdy jinak. To se opakovalo každý měsíc a vím od kamarádů, že se na ten den dokonce těšili.

Jednou za čas byla celozávodní schůze Svazu československo-sovětského přátelství. Jednou jsem jel s předsedou do Prahy vybrat nějaký vhodný film,

který bychom mohli na schůzi promítnout. Někde na Starém Městě byla budova, kde se dalo všechno možné půjčit o Sovětském Svazu. Výtahem jsme vyjeli do prvního poschodí. Tam byla velká místnost perfektně vybavená luxusním nábytkem a všemu tomu vládla milá paní. Byli jsme tam po dlouhé době jediní zákazníci. Vypůjčili jsme si film o životě v Sovětském svazu. Po schůzi se nás kamarádi ptali, kde že jsme takovou blbost sehnali. Děj filmu se odehrával někde na Dálném východě. Pěstovali tam ve velkém mrazu zeleninu, a to celé na horizontu hlídal sovětský voják se samopalem. Ta paní nám snad ten film úmyslně podstrčila.

Po odvolání vedoucího technického rozvoje Ing. Černíka nastala také změna ve vedení technického náměstka. Stal se jím Ing. Hlaváč, který ve straně nikdy nebyl. O něm se musím zmínit proto, že se nebál odmítnout přání technického náměstka podniku. Ten žádal okamžitě odvolat z funkce bývalého technického náměstka Ing. Tryznu za to, že páčil legitimace Svazu přátel se SSSR. Byl jsem svědkem toho, jak na poradě vedoucích na podniku jeho přání odmítl s tím, že Ing. Tryzna je nejlepším pracovníkem a toho že nikdy neodvolá. To podnikový technický náměstek nečekal. Nastalo hrobové ticho. Na poradě byli také zástupci z generálního ředitelství podniku. Trvalo skoro minutu, než podnikový technický náměstek užmoulal celou cigaretu, nevěda jak se z této situace dostat. Po poradě se mě kamarádi z GŘ ptali, co to je za nového náměstka, že se dokázal postavit za svého kolegu. Z toho plyne ponaučení, že když si věříš, nemusíš se bát ani těch mocných. Kdyby se ale psala padesátá léta, tak by se strana o likvidaci náměstka postarala sama, jako to prováděla u jiných.

Při závodním výboru ROH pracoval úspěšně fotokroužek. Měl svou místnost vybavenou pro vyvolávání filmů a fotografií. Členové kroužku natáčeli filmy o životě pracujících v závodě, nebo chlapani vymýšleli filmy s vlastní tematikou, s kterými se zúčastňovali různých soutěží v celé republice. Byl to takový klub dobrých přátel. Pokud někdo sehnal pornofilm, tak se přátelé klubu sešli za pomoci hesla v pracovní době ve zmíněné místnosti k promítání. Filmy tohoto typu byly vzácné a kolovaly jenom mezi spřátelenými fotokroužky. Všichni to brali jako dobré zpestření pracovní doby. Pokud vím tak „soudruh“ tam nebyl ani jeden. Byla to taková parta dělníků a pracujících inteligence, kam oni neměli přístup.

„Soudruzi“ neměli přístup ani k jiným radovánkám, které se odbyvaly ve sklepních prostorách závodu. Skláří si tam třeba vydělávali na alkohol výrobou teploměřů. V těchto prostorách se pořádaly různé oslavy. Do zavřených dveří bylo jen těžké proniknout. Dopřáno to bylo jenom spolehlivým kamarádům, kteří drželi pospolu.

Závod zaměstnával 1.500 až 2000 zaměstnanců, z nichž byla většina žen. Byl to největší závod v okrese Trutnov. Přesto, že se v závodě vyráběly technologicky náročné elektrosoučástky, byly průměrné platy na předposledním místě mezi všemi závody celého okresu. O to se pravděpodobně zasloužili samotní vedoucí závodu. Jak jinak si vysvětlit, že podniku byly jednou vráceny peníze, které byly určeny závodu na mzdy. To vůbec nemohli pochopit moji přátelé na podniku. Kdyby ten závod byl v Praze, tak určitě bychom na předposledním místě v průměrných platech nebyli. Pražáci, protože jsou chytrí, potřebují vždycky víc peněz než venkovani.

V roce 1971 závod dostavěl za pomoci OSP z ostravských panelů dva domy na jedné z hlavních ulic ve Vrchlabí. Celkem bylo pro závod vybudováno 36 bytových jednotek. Měl jsem to štěstí, že jsem také jednu bytovku dostal, takže jsem se po patnácti letech konečně zbavil dojíždění do zaměstnání ze vzdáleného trvalého bydliště. Musel jsem se při přidělení bytu zavázat, že odpracuji 100 brigádnických hodin ve prospěch závodu. Dekret na byt mně za závodní výbor ROH předala soudružka Lukešová, která měla v náplni práce péči o pracující. Protože jsem odevzdal stranickou legitimaci, nedoufal jsem, že bych dekret na byt dostal. Bylo s podivem, že rozhodování o přidělení bytů v závodním výboru ROH bylo svěřeno pracovníci, které emigrovaly na západ obě dcery. Musím jí poděkovat i za moje kamarády, kteří byli na indexu a byt její zásluhou také dostali.

Bylo to v době, kdy mě jeden soudruh oddaný straně několikrát přesvědčoval, abych se do KSČ vrátil. Strana prý potřebuje takové lidi, jako jsem já. Nedlouho na to, byl tento soudruh vyloučen ze strany. Vyloučení byl nejvyšší trest, který nedovoloval se do strany vrátit. Já jsem se nechal tehdy jenom vyškrtnout, takže jsem měl možnost se do strany vrátit. Když se mně svěřil, že ho strana vyloučila ze svých řad, plakal. Bylo mě ho líto. On to se

stranou myslel asi vážně. Znovu se potvrdilo, že někteří soudruzi se mezi sebou neměli rádi.

V průběhu tohoto období závod postavil pro pracující také další panelové domy v blízkosti závodu. Součástí této výstavby byl i panelový dům se 72 malometrážními jednotkami. Do těchto malých bytů se nastěhovali začínající mladí manželé, dojíždějící zaměstnanci a ubytování v domě našli také pracující z Polska nebo jiní, kteří z nějakých závažných důvodů potřebovali krátkodobé dobré ubytování.

Zmíním se, jak se za socialismu v našem závodě kradlo. Někdy mně to připadalo tak, že vlastně krádež nebyla krádež. Kdo potřeboval nějakou elektronku nebo cokoli jiného, nebyl problém tyto věci přes vrátnici přenést. Zvláštní oddělení měl na starosti soudruh Jelen. Jemu byli podřízeni vrátní a také měl na starost, aby se v závodě nekradlo. Na druhé kontrole se provádělo měření elektronek před expedicí na H sklad hotových výrobků. Soudruh Jelen si z krabic vzal asi deset kusů elektronek v domnění, že tyto budou při kontrole chybět. Čekal asi týden a nic se nedělo. Zavolal si vedoucího kontroly a divil se, že nikomu nenahlásil ztrátu. Nemohl pochopit, že vedoucímu žádné elektronky nechyběly. Nebyl problém zavolat na středisko vedoucímu výroby elektronek, aby chybějící elektronky na kontrolu dodal a bylo vše vyřešené. Vedoucí středisek výroby měli navíc tisíce elektronek nebo později polovodičových systémů plné skříně navíc mimo plán. Byla to taková záloha pro případ, kdyby se z nějakých důvodů nesplnil plán.

Soudruhu Jelenovi každý den hráli písničku „Jelene, oči máš zelené“ a to až do doby, kdy se rozčílil a milovanou gramofonovou desku v telefonní a rozhlasové ústředně rozšlapal. Když odešel do důchodu, tak jeho funkci převzal soudruh Prouza, který dostal přezdívku „Kolouch“.

Pokud někdo jel služebně do jiného závodu, bral si na výměnu výrobky našeho závodu s sebou, aby mohla nastat výměna jako za doby prvobytně pospolné společnosti, kdy se pazourek vyměňoval za kůži. Byl to tak zvaný směnný obchod. Byl jsem svědkem toho, jak soudruzi z Chronotechny Šternberk přivezli na výměnu plný kufr budíků.

Ideální pro krádež velkých předmětů byla doba velkých oslav nebo demonstrací na vrchlabském náměstí. To se chodilo tak o hodinu dříve před

ukončením pracovní směny. Pracující procházeli otevřenou hlavní bránou a ti, co potřebovali vynést třeba trubku, si pořídili transparent. V závodě se nejvíce kradl toaletní papír. Zásobovač Bohouš jednou přivezl celý nákladní automobil tohoto nedostatkového zboží a druhý den už zase v závodě toaletní papír žádný nebyl.

O vrchlabském náměstí se tradovalo, že je to největší náměstí v Čechách. Tisíce pracujících a ostatních občanů přicházelo na náměstí ze všech stran a stále toto náměstí bylo poloprázdné. Většina účastníků na nic nečekala a raději spěchala do front na mandarinky nebo na jiné nedostatkové zboží. Někteří také odešli do místních hospod. Aby tak k tomu nedocházelo, byly v době manifestace tyto restaurace uzavřeny.

Koncem sedmdesátých let procházel závod velkou změnou výroby. Tradiční výroba elektronik byla nahrazena výrobou polovodičových prvků a nových technologií. Vývojové oddělení v té době tvořilo několik skupin. V útvaru VVZ (vědeckovýzkumná základna) pracovalo 60 až 100 pracovníků. Vývoj polovodičových systémů řešila skupina pod vedením Ing. Riegera. Skupinu LED systémů měl na starosti Mgr. Lukáš (po roce 1989 poslanec parlamentu za Lidovou stranu). Skupinu LC (kapalné krystaly) vedl Ing. Doubek (po roce 1989 ředitel závodu). Vývoj přístrojů řídil Ing. Košelja (před rokem 1989 velitel Lidových milicí okresu Trutnov). Měl jsem tu čest pro všechny skupiny sestavovat a kontrolovat roční plány. Nebylo pro mě jednoduché vyznat se tak v odlišných technologiích. Jedině díky všem vedoucím skupin se mně podařilo tuto náročnou práci zvládnout. Tyto technologie byly v západních zemích zvládnuté a měly tak před námi náskok asi dvacet roků. Abychom vůbec mohli technologii kapalných krystalů (dnešní obrazovky) zvládnout, bylo nutné obstarat potřebná zařízení ze západu. Západ na tyto technologie uvalil embargo. Přesto se podařilo sehnat vyřazenou linku LC někde na Tchaj-wanu. Embargované zařízení ze západu zajišťoval pro podnik emigrant pan Kořínek. Soudruhům nevadilo, že utekl na západ, přesto jeho služeb často využívali. Pro převzetí zařízení na výrobu LC displejů odletěl na Tchaj-wan Ing. Doubek. Pro všechny to byla velká událost. Letět na západ bylo v té době pro každého Čecha jenom těžko splnitelným snem. Po návratu ze služební cesty byl okamžitě tři dny vyslýchán na Veřejné bezpečnosti. Soudruzi chtěli vědět, proč odletěl, s kým odletěl, s kým tam

mluvil atd. Dovezené zařízení, které představovalo několik beden, musel přijet, sestavit a uvést do provozu specialista z Ameriky. Přiletěl sympaťák ve stáří kolem 45 roků. Soudružka Zdena na zvláštním oddělení měla pohotovost. Dávala jasně všem na vědomí, že ten člověk z Ameriky u nás nemá co dělat. Po přiletu do Prahy si vypůjčil auto Mercedes. To neměl dělat. Stěžoval si, že za ním pořád někdo jezdí a sleduje ho. Od techniků z vývoje dostal dobrou radu. Tady v Čechách musíš jezdit ve škodovce a pak si tě nikdo nevšimne. Při jízdě ve škodovce byl překvapen tím, že se celé auto často při vyšších rychlostech rozklepalo. Měl strach, aby se nenaboural. Technici ho ujišťovali, že nemusí mít strach, hlavně že už nebude sledován.

Za pomoci šikovných pracovníků uvedl dovezené zařízení do provozu. Jednomu našemu pracovníkovi nabízel zdarma přestěhování do Ameriky, dům a dobré zaměstnání. Říkal, že ještě ve světě neviděl tak šikovného člověka. Ve vývoji měli nařízeno, že se Američan nesmí sám pohybovat po továrně. Nesměl chodit sám ani na záchod. Vývojoví pracovníci ho schválně posílali samotného do administrativní budovy. Někdo z nich z legrace zavolal na zvláštního oddělení Zdeně, že se po budově pohybuje neznámá osoba. Zdena z toho byla až nepřičetná, nemohla to pochopit a byla na pokraji infarktu.

Závod dostal za úkol vyvinout pro vojáky displej z kapalných krystalů do zaměřovače k tankům. Kompletní zařízení zajišťovalo několik podniků v Československé republice. Několikrát do roka probíhaly kontroly plnění úkolů, a tak jsem se také za závod několika kontrol zúčastnil. Při kontrolním dnu na Slovensku byla pro jednání vyhrazena zvláštní budova hlídaná závodní milicí. Při jednom kontrolním dnu v Praze jednací místnost nikdo nehlídal. Jaký to byl velký rozdíl v zajišťování bezpečnosti vysoce postavených lidí při projednávání tak důležitého tajného úkolu. Pověření ze zvláštního oddělení k účasti na jednání mně v Praze bylo k ničemu, zatímco na Slovensku by mě milicionáři zavřeli jako špiona.

Jednou jsem napsal do měsíčního hlášení nesplnění dílčí části tohoto vojenského úkolu. Bylo zle. Na podniku mě celý den přesvědčovali, abych hlášení změnil. Protože jsem trval na nesplnění úkolu, podepsal hlášení za mě přítomný ředitel závodu. Prémie za nesplnění úkolu jsem nedostal, zatím co ostatní si prémie vyplatili. Měl jsem však čisté svědomí, i když peníze jsou peníze. Vzpomněl jsem si, jak v jednom pražském podniku byl ředitel

odsouzen na 3 roky za falešné vykazování plnění plánu. Shodou okolností jsem jmenovaného znal ještě z období, kdy jsme spolu pracovali v jiném závodě.

V době kdy už veksláci prodávali digitální hodinky za 1.500,-Kčs před palácem Kovo v Praze, tak strana (KSČ) pověřila Výzkumný ústav A.S. Popova vývojem digitálních hodinek. Náš závod měl zajišťovat displej LC. Jenom součástky do těchto hodinek byly oceněny částkou 5.000,- Kčs, a tak od tohoto záměru bylo upuštěno. Zase se projevilo velké zpoždění proti vyspělé západní technice.

V osmdesátých letech se v závodě zakládaly Brigády socialistické práce. Přátelé ve výpočetním středisku nezaváhali a brigádu také založili. Každá brigáda musela mít svého patrona. Protože jsme se navzájem dlouhodobě znali, nebyl problém, aby mě za patrona zvolili. O činnosti se vedla kronika. Brigády byly každým rokem hodnoceny a oceňovány i peněžně.

V kronice byla vedena třeba jízda na kolech po hospodách jako poznávání přírodních krás našeho podkrkonošského okolí. Jako kolektivní výlet jsme měli v úmyslu navštívit všechny hospody ve Vrchlabí. Z časových důvodů jsme tento záměr nedokončili. Jako brigáda jsme pořádali v zimě dětské lyžařské závody. Vedení závodu nám umožnilo tuto akci provést v pracovní době. Tenkrát bylo dosti sněhu, a tak nebyl problém postavit iglú a prodávat tam občerstvení. Tím jsme si vylepšovali pokladnu. Dětem jsme ale grog jako doping nedávali.

Ve výpočetním středisku se používaly papírové děrné štítky. Těchto štítků středisko ročně spotřebovalo několik metrických centů. Ty použité jsme vozili do nedaleké papírny. S ekonomickým úsekem jsme měli dohodnuté, že z každé koruny odvedeného papíru dostane brigáda polovinu. Takto jsme si opatřovali dostatek peněz, které jsme pak společně po vánočních svátcích každoročně utráceli v Myslivně ve Špindlerově Mlýně. Měli jsme tolik peněz, že personál Myslivny se na naši Brigádu socialistické práce těšil jako na malou svatbu. Problémy brigády jsme tam řešily od rána až do večera. Při zpáteční cestě údolím Bílého Labe jsme pak jen s obtížemi vnímali celou tu zasněženou krásu.

Pomalu se dostávám k závěru vyprávění. V příbězích jsem se snažil milému čtenáři podhalit zákulisí při budování socialismu v jedné podkrkonošské továrně. Některé příběhy jsou komické, některé však určitě komické nebyly. O zlatých komunistech se v té době vůbec nemluvilo. Spíše naopak. Bylo hodně svobody pracovní, málo té svobody politické. Za socialismu bylo méně závidět. Všichni se měli přibližně stejně, takže závidět nebylo co. Socialismus vychovával jenom průměrné lidi. Pokud se někdo snažil vyniknout, byl okamžitě středem pozornosti kovaných straníků. Byl pro ně nebezpečný. Báli se o svou moc. Připomeňme si příběh Ing. Kratochvíla nebo Ing. Machovce, kandidáta věd z našeho závodu.

Byly i jiné příběhy mimo náš závod. Zním příběh vynálezce tryskových stavů, který skončil v kriminále. Můj kamarád z vedlejší vesnice byl odsouzen k dvanácti rokům vězení prakticky za nic. Nic mu soudruzi nedokázali, a tak ho po sedmi letech propustili. Musel ale podepsat, že nebude na státu žádné odškodnění chtít. Doma na něj celou tu dobu čekala snoubenka. Měla ho ráda, a tak vydržela až do jeho propuštění. Byla to dcera učitele, kterého za okupace v roce 1942 zavraždili Němci. Někteří lidé trpěli, a přes všechna utrpení toto období přežili. Čtenář ať sám posoudí, zdali komunisti byli opravdu zlatí.

Celé budování socialismu v Československu vyvrcholilo na podzim roku 1989. Na 27. listopad byla vyhlášena generální stávkou. Na poslední chvíli se do stávkou přihlásila také komunistická strana na závodě a vyzvala své členy k účasti. K tomu snad není co dodat. Komunisté se tak vlastně postavili proti své straně. Jako v Kocourkově. Jenom ředitel závodu s průvodem nešel. Co kdyby se ta sametová revoluce nepodařila! Podařila se a za účast na generální stávce nebyl nikdo potrestán.

V současné době se mně zdá, jakoby část společnosti opět toužila po totalitě. Totalita dala lidem práci a postarala se o ně od kolébky do smrti. Někteří nemuseli ani nic umět, ale práci přesto měli. K čemu jim je nyní demokracie? Vzpomínám, jak nám soudruzi v padesátých letech říkali, že znárodnění průmyslu přinese celé společnosti bohatství. Zisky továrníků si prý rozdělí všichni a heslem „Už nebude pánů ani otroků“ oblbovali celý národ. Toho bohatství jsme se ale bohužel nějak nedočkali. Ve všech hospodářských ukazatelích jsme byli tak o dvacet roků za vyspělým západem.

Naše demokracie si musí dát velký pozor na všechny ty, co nyní chválí minulý režim. Jsou velkým podhoubím pro nové Gottwaldy. Oni přece čekají na svou novou příležitost. Byl bych nerad, aby moje děti musely na Staroměstském náměstí v Praze opět povinně křičet „Ať žije KSČ“ jako jsme za mlada křičeli my. Na adresu těch, co neustále říkají, že se nemáme tak dobře jako v Rakousku, sděluji, že tam na štěstí po válce nevyhrála volby komunistická strana, a že tam ani neměli „Vítězný únor“. Dokonce tam nedošlo ani k měnové reformě v roce 1953 jako u nás, která okradla lidi o všechny úspory, co měli.

Pokud opět dělnická třída pod vedením KSČ zvítězí, tak se životní úroveň Rakouska nikdy nedočkáme. Dojde-li k přejmenování letiště Václava Havla v Ruzyni, bude to znamenat definitivní konec demokracie v Čechách.

Tato malá knížka, kterou jsem nazval „Zlatý komunisti“ je vlastně pokračováním knížky, „Sloužili jsme za Čepičky aneb jak jsem se stal vojákem.“ Jsem si vědom, že správně bych měl napsat „Zlatí komunisti“, ale ten dělník, který mě na ten název přivedl, říkal „Zlatý komunisti“, a tak to tak musí být.

Měl jsem dilema, jestli mám uvádět v knize pravá nebo pozměněná jména. Použil jsem oboje. Některé osoby jsou skryté pouze pod křestními jmény. Snad to na pohledu budování lepších zítřků za socialismu nebude mít žádný vliv.

Děkuji mé milované manželce za její velkou trpělivost se mnou. Nebyla zrovna nadšená, že jsem se pokusil svým milým čtenářům podhalit sám sebe. Přesto jsem rád, že mně pomohla s korekturou tak, aby se knížka dala číst.

Poděkování patří také mému synu Markovi za poslední úpravu a vydání.

Autor
Zima 2016